

ACCIÓ VALENCIANA

Qui atenta a la llengua d'un poble,
atenta a la seua ànima i la fereix
en les fonts mateixes de sa vida.

Prat de la Riba

Butlletí quinzenal — Organ d'ACCIÓ CULTURAL VALENCIANA — Redacció i Administració: Jorge Juan, 13

Preus de Subscripció: simpatitzant, 3 pessetes a l'any; actiu, 1 pesseta al mes; protector, 2 pessetes al mes, com mínim

ANY I - N.º 9

VALENCIA 15 AGOST 1930

10 CÈNTIMS

EDITORIAL

Heroïca Nacionalista

BITACORA

Fa alguns dies es varen reunir en un sopar, alguns doctors i llicenciats en Filosofia i Lletres. Tots eren valencians i sentien de antic la necessitat de una sòlida col·laboració: tots eren joves i han mostrat d'algún modo la seua preocupació per la nostra cultura.

Hi hagué, com a primera part, un modest però sincer homenaje a en Francesc Ferrando que a la Biblioteca de la Universitat dona tota classe de facilitats als estudiosos per al desenvolupament de la seua tasca. En segon terme, quedà constituït el "grup universitari" que anyalment haurà de congregar-se en un sopar, que serveixca, tant com d'enllaç amb els nous llicenciats, de intercanvi entre tots. La reunió va durar fins a altes hores de la nit i es varen pendre en ferm alguns acords interessantíssims per a la obra cultural a fer.

Fins a ací lo que tothom pot haber conegut pels periòdics o per referències particulars. Però degut, no sols a la veritable transcendència de l'acte, sino a la nostra directa intervenció, volem eixamplar una mica aquesta notícia, encara no donant nom algú, per entendre ser aquesta precaució una salvaguarda contra possibles ductes sobre el seu èxit. Encara que en el nou període de ACCIO VALENCIANA esta se haurà de afermar en la seua primera orientació, la col·laboració haurà de extendres a moltes atres firmes autoritzades en diverses rames per lo que tindrà cabuda i desenvolupament tot un pla de reintegrament valencià cap a tots els estrats de formació cultural. Aquesta serà la forma externa, i per tant, el fons serà eminentment universitari—inclús per la redacció, composta de fet per estudiants dels últims anys. No cap altra definició de ACCIO VALENCIANA si no es com organ únic, "oficial", informador de tot el moviment universitari i cultural de Valencia, entenen per tal, no una ciutat determinada sino esta faixa de terra que bordeja al mar desde Tarragona a Murcia. Es dir, la Valencia gran.

Molts més projectes varen ésser adoptats, que no es hora de fer públics. Sols direm—per a no parlar més que de les publicacions—que després de acordar prestar tot impuls a la naixent col·lecció BEUTER, i de donar conte de alguns treballs que seguiràn al primer volum que acaba de eixir, es va organitzar una segona serie de obres, que totes juntes hauràn de fer una nova historia del regne, seccionada en molts tomes dels quals es encarregarán joves i autoritzats especialistes. No volem caure tampoc ací en la temptació de donar noms. Esperem a que prompte el projecte estiga qual·lat per a aleshores donar tots els detalls que l'asumpte mereix. Per ara hem de congratular-nos per tans bons auspicis, ja que la orientació de la nova generació de erudits valencians no pot ser més encertada.

I

(Continuació)

El Principi de les nacionalitats

L'existència d'un Estat històric no pot pas fonamentar-se en el detall de no tindre cap soldat estranger dins del territori nacional, puix hi poden haver Estats, jurídics i àdhuc històrics, aparentment lliures per aquest motiu i, en realitat, estar potencialment envaïts, per ésser molt baixa la seua tensió patriòtica i fer-se dignes de totes les tiranies; sino que, al contrari, una nació pot trobar-se envaïda materialment, renaixer després, com una Au Fenix, amb una altra tensió patriòtica i esperit de lluita per l'idea d'Estat i des d'aquest moment existeix ja de fet, amb el Poder, un nou Estat. L'invasió que de moment ha de combatre és un incident de la seua vida, una anormalitat, però el principi de sobirania resideix en la nació i la prova evident i real de la seua existència es la guerra que manté contra l'invasor.

Resulta gratuït, doncs, el principi que diu: cada nació ha de tindre un Estat. Segons la filosofia del Dret tota nació organitzada amb aptitud per a realitzar la seua defensa i el seu perfeccionament es ja un Estat. Segons la concepció orgànica l'Estat es un fet natural superior a la voluntat dels homens i imposat adells per lleis inalienables. Altrament l'Estat es l'organització independent del nacionalisme sobre una Pàtria, que declara i imposa el dret nacional per la coacció. Diu En Jellinek: "Estat es la unitat colectiva d'associació sobre un territori determinat, dotada originàriament de la facultat de dominació".

La nació i l'Estat responen a dos conceptes diferents, pero inseparables. Ambdós coexisteixen i no's compren l'un sense l'existència de l'altre. Hi han nacions que tenen diferents Estats jurídics però per sobre de tots hi ha l'Estat històric, que es la genuïna representació de l'instint de conservació de la raça.

Un imperi per poderós que siga no pot anihilar a una nació. Podrà anexionar-la materialment i desmoralitzar-la, pero subsistirà la lluita implacable fins a retrobar aquesta la natural normalitat nacional.

Quan més intensament una nació existeix tant més existeix un Poder, això és: un Estat. L'Estat es manifesta per l'activitat que acompanya al sentiment nacional, qual característica es l'energia i la violència.

La base de l'Estat es, doncs, la força organitzada. Sense l'organització, que és conseqüència de l'ideal nacional, no hi ha aptitud possible per a la lluita; la personalitat nacional es en tot moment funció de la seua força; seria utòpic pretendre per a un Estat incipient

el reconeixement de les característiques que corresponen als Estats capdavaners.

La llibertat no's dona, es pren per la força moral o material.

Quan un Estat abandona el seu Poder, les seues característiques nacionals, llengua cultura, tradició, moral, política, etc., esdevenen coses mortes, més o menys rutinàries, grolles i pintoresques, i en la seua consciència nacional es realitza el fenomen d'una invasió espiritual estrangera que prepara el camí a l'invasió militar fins a consumir la dominació. De forma que un Estat en renunciar a les seues funcions queda supeditat a un altre Estat de més vitalitat mentre no tornen a regenerar-se les dites funcions; llavors es verifica el fenomen invers fins arribar a la plena sobirania i tant com procurarà separar-se'n de l'Estat estranger cercarà la unitat de la seua raça, per llei d'afinitat.

El cas concret de la simple personalitat històrica es un cas patològic, poc interessant, que exigeix renovació i adaptació al nou moment de la vida perque encara que l'esperit siga el mateix els accidents de la personalitat estan en constant evolució. Per això cal dir als defensors incondicionals de les *petites nacions* que més injusticia que esborrar un poble impotent fora deixar abandonat un territori, desmembrant-lo de la unitat nacional de que hui forma part moralment i material, fundant-se en raons de ciència històrica, car ço que retrospectivament fon si es vol una injusticia, desfer-ho després capriciosament significaria per al poble descendent del que va ésser vençut culturalment i militar, un atropell dels seus moderns sentiments patriòtics, representants d'una ideologia diferent i fins oposada, per haver seguit nous camins, encara que aquests deixant la dressera indiscutible de la vida, que es la de la naturalesa, s'endinsen en el desert.

Cap benefici no haguera estat per a la nostra Catalunya haver-li tornat la llibertat al segle XIX, per no tindre ben desenvolupades aleshores les seues facultats d'Estat.

Una nació pot confondre's en determinats moments de la seua vida en una província, de la qual tornarà a renaixer la nació amb noves qualitats. Però una província d'aquesta mena no pot improvisar-se en nació.

Tanmateix, si per circumstàncies polítiques o socials s'afirma irreduïblement un Poder nacional front a un altre Poder nacional, un Estat front a un altre Estat, i en el seu mateix territori, siga o no de la mateixa raça, mentre el nou Estat, impulsat pel govern de

Les Lletres

Revista de Llibres

Arqueologia Medieval

Sembla ja un tòpic el dir i repetir constantment que a València tot està per fer, però les coses certes sempre convé no oblidarles i encara no deixarles de dir mai, per si hi ha algú que no ho recorda. En l'aspecte arqueològic, la tasca per a qui es vullga dedicar al seu estudi ens presenta com un boscatge ple tòric de horitzons ocults fins ara. Tanmateix, el treball de anar separant la brosa es penosíssim i esgotador. Tan sols hi ha que agrair als erudits del segle passat la acumulació de documents dispersos i la seua publicació. En lo referent a la arqueologia medieval, tenim el cas concret d'en Josep Sanchis Sivera, publicant en diverses ocasions llargues compilacions de documents referents a pintors, escultors, platers, vidriers, etc., etc., medievals, escorcollant en alguns coneguts arxius. Però tot i açò sols es coneix que al Museu de Sant Carles hi haja una cinquentena de taules sense estudi detingut, sense juí definitiu i amb atribució sempre dolenta. I açò no pot atribuir-se més que a un desconeixement de la totalitat de la nostra arqueologia, que hi ha que començar a estudiar als pobles ans que a la capital. En escultura, sobretot, la València gòtica no fon més que la copia de lo que es feia al Maestrat. Tenim el cas concret del escultor del segle XIV, Bernat Sicard, fill de la vila de Sant Mateu. Ell feu la creu de terme del camí reial de Barcelona, una de les més antigues de nostra ciutat. Com podrem, doncs fer un estudi crític del gòtic a la capital sense coneixer amb detall els seus antecedents?

Per lo que es refereix a les creus de terme de la ciutat de València, la part documental pot donar-se com a esgotada ja amb el treball d'en Salvador Carreres Zacarés (1). El seu

autor, sense dubte, es dels erudits millors preparats per a una investigació sistemàtica, i podem dir que ara es quan comença a donar fruit la seua laboriositat i intel·ligència, amb llibres tan seriosament metòdics com l'obra de Gauna, la bibliografia de festes, etc., etc. No es fàcil ja trobar documents inèdits referents al assumpte dit, puix que essent construïdes les creus pel Ajuntament, i habent segut l'arxiu de aquest—i encara el de la Diputació—objecte minucios del seu estudi, dit se està que en l'aplec documental s'ha aconseguit esgotar el tema.

Una vintena de creus gòtiques son documentades pel senyor Carreres, amb la corresponent i molt interessant part gràfica. No cal suposar en ninguna d'elles un origen anterior als últims anys del segle XIV. En 1372 premià el Consell l'acord de construir creus *en alguns dels camins reials de la dita ciutat, com a present no ni haja alguna*. Cal suposar un fi pràctic en la seua creació per a delimitar el terme municipal, però també cap creure en un propòsit més espiritual. Hi ha que imaginar-se la València dels segles XIV i XV, com un colmener de negociants i de poetes. Hi havia que rodejar aquell paradís amb fites conservadores de tota benaurança... i aleshores València tenia molts diners.

Sempre es de agrair la aportació documental als estudis d'art. Molt més, quan està feta amb la minuciositat de l'obra que ens ocupa. Ara hem d'esperar el complement, que algú haurà de fer: l'estudi de les creus de tota València. Un estudi documental, bé; però, sobre tot, un estudi crític, encara que siga algo inusual en la nostra cultura.

A. I.

(1) Salvador Carreres Zacarés: *Cruces terminales de la ciudad de Valencia*. València, 1930. 3 fulles + 47 pàg.—4.º mlla. Amb 20 gravats.

Informació valenciana

Societat Castellonenca de Cultura

Heus aci una nota de les obres publicades fins ara per tan benemèrita societat.

Collecció "Biblioteca de Contemporanis"

Volum I.—*Elogi del Xiprer*, per Carles Salvador. 1929.

Volum II.—*Pomell de Bibliòfils Valencians*, per F. Almela Vives. 1929.

Volum III.—*La Llengua Valenciana*. Notes per al seu estudi i conreu, per L. Revest Corzo. 1930.

Collecció "Llibres rars i curiosos"

Volum I.—*Regles de Amor i Parlament de un Hom i una Fembra*. 1920. (Exhaurida).

Volum II.—*Cartas del Doncel de Xèrica al Rey Felipe III*, con un estudio bio-bibliográfico de José María Pérez Martín. 1922. (Exhaurida).

Volum III.—*Andreae Capellani Regii Francorum. De amore libri tres*. Text llatí publicat per Amadeu Pagès. 1929.

Volum IV.—*De Amore. Text llatí amb la traducció catalana del segle XIV*. Introducció i notes per Amadeu Pagès. 1930.

Collecció "Arte Medieval"

Volum I.—*Las cruces gemelas de San Mateo y de Linares de Mora*, per Manuel Betí Bonfill. 1927. (Exhaurida).

Volum II.—*El pintor cuatrocentista Valentín Montoliu*, per M. Betí Bonfill. 1927.

Volum III.—*Los Santalínca, orfebres de Morella*, per Manuel Betí Bonfill. 1928.

Collecció "Clásicos Valencianos"

Volum I.—*Roiç de Corella. Parlament de casa Berenguer Mercader i Tragedia de Caldesa*. Estudi de Salvador Guinot. 1921.

Volum II.—*El poeta Jaime Gazull*. Estudio bio-bibliográfico de Salvador Guinot Vilar. 1924. (Exhaurida).

Collecció "Arte e Historia"

Volum I.—*La comarca de Morella. Catí*, per Ricardo Carreras. 1929.

Collecció "Obras de Investigación Histórica"

Volum I.—*Rosell. Pleito que por su dominio sostuvieron en el siglo XIII la Orden de San Juan de Jerusalén y el Real Monasterio de Benifazá*, per M. Betí Bonfill. 1920.

Volum II.—*Orígenes de Castellón. Sus primeros señores*, per M. Betí Bonfill. 1926. (Exhaurida).

Collecció "Prehistoria"

Volum I.—*Els problemes arqueològics de la província de Castelló*, per P. Bosch Gimpera. 1924. (Exhaurida).

Collecció "Estudis de Llengua Valenciana"

Volum I.—*Vocabulari del Maestrat*, per Joaquim Garcia Girona. (En publicació).

Vers la creació d'una Acadèmia de la Llengua

Diu En Jaume Bofill i Mates...

—¿...?

—En la meua actuació literaria—principalment en poesia—i en les meves campanyes de propaganda oral, he procurat sempre col·laborar a la tasca de depuració i enriquiment de la nostra llengua. Per aquests mèrits, només, no pas com filòleg, vaig ésser elegit membre de la Secció de la Llengua, de l'Institut d'Estudis Catalans. Dins ella he col·laborat especialment en la tasca de fixar el sentit, sovint als sentits, de les paraules populars i amb l'aportació de mots i de modismes, recollits en gran part en la comarca del Montseny.

—¿...?

—Trobo be que no hagi prosperat la idea, més marcial que acadèmica, de barrejar les llengües regionals com si fossin recrutes. La Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola no ha d'ésser, i no voi ésser, una Torre de Babel ni un instrument tendencios contra les llengües i les espiritualitats mal dites *regionals*, sino una institució suprema per a l'estudi, la fixació i l'enaltiment de la llengua castellana.

—¿...?

—La nostra llengua ha evolucionat ràpidament sota l'alt mestratge d'En Pompeu Fabra i amb les aportacions dels escriptors, principalment dels popularistes i dels lírics. Els nostres llibres envelleixen als deu anys; ço que demostra el que en deu anys progressa la nostra llengua. La seva estabilització—si es que una llengua vivent pot ésser mai estabilitzada, seria prematura mentres en l'àrea on es parlada restin comarques i regions senceres per a explorar. Pot interessar als valencians el redreç de llur parla; no pas més que a nosaltres.

—¿...?

—La solució que proposo per a València la vaig apuntar en el parlament que vaig fer-hi

la minoria nacionalista, que es la nació feta tangible, compleixca els seus fins, principalment el de defensa, la nació existeix i es un Estat de dret i de fet.

En conseqüència aquestes minories nacionalistes en nom i representació de l'Estat que proclamen tenen dret per la personalitat in-

ternacional lliure i independent que dona la cultura i el valor propis, a fer llur guerra, formar llurs aliances i firmar llur pau en les condicions que millor li permetaixquen afiançar el seu Poder davant dels Estats més o menys enemics.

LL. BUESO I PLA.

i l e s A r t s

enguany com a Mantenedor dels Jocs Florals de "Lo Rat Penat": cal defugir igualment els excessos del popularisme groller i els de l'hermetisme refinat. Cal ordenar i depurar la llengua—restablint l'imperi de les seves lleis naturals; cal, també, socialitzar-la fent-la arribar a tots els estaments. Sense la col·laboració de tots seria un dialecte de classe. Convé que els escriptors i els filòlegs valencians s'aprofiten de la experiència de llurs col·legues de Catalunya, no per plagiar-ne la producció sino per a estudiar-ne la metodologia i aplicar-la a les condicions peculiars de València.

—¿...?

—Pot ésser útil circumstancialment una Acadèmia com ho poden ésser uns Jocs Florals pompàtics; però per raons extracientífiques. Ço que convé, per ara i per sempre, es establir en el clos literari, normes de correcció imposades únicament pel bon gust, per la competència i per la sanció moral de la crítica i dels

dilettanti. I, si es possible, convé, encara, un cercle de filòlegs i de literats—no gaire extens i ben util·lat—que s'emprenghi la tasca ingent de descobrir la pròpia llengua en les fonts escrites del passat i en els dialectes vivents. Tot ha d'ésser recollit; tot ha d'ésser controlat i ordenat, no pas arbitràriament sino amb respecte sagrat amb les modalitats autèntiques i amb acutíssim esperit de finesa. La vida de relació d'aquest cercle o centre d'estudi amb l'Institut d'Estudis Catalans de Barcelona (Secció Filològica) i amb les altres institucions semblants de Mallorca, del Rosselló i de totes les terres germanes, seria d'utilitat recíproca per als devots de la llengua comunal. En les terres valencianes no manquen institucions i personalitats de prestigi indiscutible. Mereix esment, entre altres, la "Societat Castellonenca de Cultura".

M. S. G.

Enric Prat de la Riba

La Pàtria

Els fills de Catalunya, de Mallorca i de València han de saber de memòria aquesta doctrina.

P.—¿Quin es el deure polític més fonamental?

R.—Estimar la Patria.

P.—Quina es la patria dels catalans?

R.—Catalunya.

P.—¿Té cap fonament la distinció entre *patria petita* i *patria gran*?

R.—Cap; l'home té una sola patria, com té un sol pare i una sola família. Ço que generalment s'anomena *patria gran* no es sinó l'Estat compost de diverses agrupacions socials, que tenen la condició de veritables patries.

P.—¿Espanya no és, doncs, la patria dels catalans?

R.—No es més que l'Estat, o agrupació política a que pertanyen.

P.—¿Quina diferència hi ha entre l'Estat i la Patria?

R.—L'Estat és una entitat política artificial, voluntària; la Patria és una comunitat històrica, natural, necessària. L'Estat és obra dels homes; la Patria és fruit de les lleis a que Déu ha subjectat la vida de les generacions humanes.

P.—¿Quin exemple de la història contemporània fa palpables aquestes diferències?

R.—El de Polònia. L'Estat polonès morí quan els exèrcits d'Àustria, Rússia i Prússia esquarteraren Polònia; però Polònia continua, i continua essent la única patria dels malaventurats polonesos (1).

P.—¿Què és, doncs, la Patria?

R.—La comunitat de gents que parlen una mateixa llengua, tenen una història comuna i viuen agermanades per un mateix esperit, que segella amb alguna cosa d'original i característic totes les manifestacions de la seua vida.

P.—¿Com ha d'ésser mirada Catalunya?

R.—Com la llarga cadena de generacions

unides per la llengua i tradició catalanes, que es van succeint en el terror que avui ocupem nosaltres.

P.—¿Quina conducta hem de seguir, doncs, els catalans?

R.—Unir-nos tots i exigir amb dignitat i energia el que de dret ens pertoca.

P.—¿Quina frase famosa resumeix les nostres aspiracions i ve a constituir el tema de la nostra bandera?

R.—Catalunya per als catalans!

Escolli (2).

P.—¿València i Mallorca no tenen també una tradició igual a la de Catalunya, i la mateixa llengua?

R.—Sí.

P.—¿Doncs també València i Mallorca són la nostra patria?

R.—Sense dubte. Ausias March, el poeta més gran de l'antiga llengua catalana, era valencià, i el patriarca de la nostra literatura, Ramón Llull, era mallorquí i s'anomenava ell mateix "català de Mallorca".

P.—¿Però no hi ha qui nega aquesta unitat?

R.—Sí, perquè els enemics de Catalunya, per afeblir-la més, han procurat sempre dividir-la fent ignorar a València i a Mallorca la catalanitat que tenen per la història.

P.—¿Vol dir això que Catalunya hagi d'absorbir Mallorca i València?

R.—Al contrari; mai no ha estat així en la història, ni ha d'ésser tampoc ara. Perquè tal com un arbre no pren vida a les seues branques, ans cadascuna té una vida que se li eixugaria si l'esqueixaven de l'arbre, així València, Mallorca i Catalunya són les tres branques diferents d'un arbre que un sol esperit nodreix.

Lletra d'Alemanya

L'expansió de la nostra llengua

Is nostres lectors saben—per l'amable soït que A. V. del 15 de Juny ens dedicà a Vicents Llorens i a mi—que el meu company i amic i jo, hem professat un curs de llengua catalana als Seminaris Romànics de les Universitats de Colònia i Mèrburg, respectivament. Ell ho ha fet en qualitat de filòleg—car n'és, i dels bons—i jo, mes modestament, en la meua senzilla qualitat d'escriptor.

La iniciativa d'aquests cursos ha estat del Professor Leo Spitzer,—un dels mes alts prestigis de la Filologia romànica a Alemanya—el qual és autor de molt estimables treballs científics sobre la llengua catalana. Cal dir, també, que els nostres cursos han assolit un èxit insospitat.

Puc assegurar-ho, sense incórrer en cap mena d'inmodestia. L'èxit, ha estat degut, d'una part, a la excel·lent preparació romànica dels estudiants; i d'altra, a llur gran interès per la nostra llengua. Dels que han assistit al meu Seminari d'aquí, puc dir que han après, gairebé perfectament, la llengua catalana moderna; que escriuen sense fer una sola falta d'ortografia, i que han assimilat perfectament la nostra sintaxi i un lèxic prou extens.

El text de lectura (escollit per Llorens abans de la meua arribada), era el llibre de Joaquim Ruyra, "Pinya de Rosa". Hauré de dir que això ha estat un gran encert? Hom pot aduir que el llenguatge emprat per l'autor en aquests contes, és massa dialectal; però, això precisament, m'ha permès d'oferir als meus deixebles un panorama de conjunt de l'idioma, i m'ha permès, també, de fer utilíssimes remarques sobre les varietats de Lleida, Mallorca i València, sense negligir el dialecte de la costa.

Per l'estudi purament gramatical, he usat—naturalment—la Gramàtica d'En Pompeu Fabra (edició francesa) i, de vegades, la "Katalanische Grammatik" del Dr. Joseph Huber, editada a Heidelberg. Per als treballs de traducció, ens ha estat de molta utilitat el Diccionari català-alemany d'Eberhard Vogel, molt antiquat, però encara excel·lent.

Durant el semestre actual (aquí no existien els cursos de nou mesos a la manera llatina) i per amable invitació del Dr. Erich Auerbach, he col·laborat modestament amb ell en un curs que ha fet sobre Petrarca, afegint-li algunes indicacions sobre la influència petrarquista damunt la poesia d'Ausias March.

I, per fi, les dues últimes sessions del semestre, les he dedicades a un estudi comparatiu entre el català i les altres llengües que amb ell tenen directa afinitat, principalment el provençal, establint un paral·lel entre el text de "Mirèio", i les traduccions francesa i catalana d'aquest gran poema mistralenc.

Els meus deixebles han après, sense dubte, molt; però, jo he après mes encara que ells, sense fer altra cosa que observar-los. A ningú se li ha ocorregut dir que el valencià és un dialecte de l'espanyol, sinó un dialecte del català. Com es fa que aquesta idea, tan senzillament compresa per gent tan llunyana de nosaltres, no ha pogut entrar encara dins el cap de la part mes grossa dels valencians? Es ben fàcil: per la diferència de cultura lingüística que existeix entre els uns i els altres,

(1) La història ha acabat d'aclarir aquest exemple. Després de la guerra europea Polònia s'ha tornat a unir i torna a tenir Estat propi i continua com abans i com sempre essent la única pàtria dels polonesos.—(Nota dels editors).

(2) Els editors han afegit aquest escoli, ben fàcil de deduir de la definició de pàtria donada per En Prat de la Riba.

i per qué aquests senyors d'aquí estan lliures de manies i prejudicis estúpids. Conseqüència d'això, és aquesta utilíssima ensenyança: que el camí de tot vertader valencianisme, ha de ser la propagació intensa de la cultura pròpia. El dia que hàgim fet una divulgació seriosa i fonda de la nostra cultura, per totes les capes socials, la nostra propaganda trobarà un camí recte i planer.

ARTUR PERUCHO.

Marburg, juliol de 1930.

Ensaigs valencians

IBERISME

El dia que tothom tinga una idea clara de ço que el nom d'Espanya vol dir en l'ordre espiritual, per a cadascun dels pobles peninsulars, la tasca política a realitzar pendrà un to decisiu que ens durà rapidísimament a un nou estat de coses, generador a la fi de la tensió necessària que ens fassa a tots tornar a entrar dins del corrent europeu.

Espanya no és una nació, sino un Estat, i un Estat deficient puix que fora d'ell viu encara la part major d'una de les nostres nacions peninsulars.

Allò que siga una nació, es una mica difícil de trobar mitjançant una definició: la unitat racial dels esperits, la conviniència en les empreses històriques, i d'altres manifestacions semblants poden ésser simulades gracies a certs resorts coactius que no deixarà mai d'emprar un Estat que aspire a l'uniformisme. Tanmateix, per gran que haja sigut l'impuls assegador, sempre hi haurà quelcom que surarà per damunt de tot allò que—diguem—ho amb paraules de Prat de la Riba—fa estrangers als homes més dels altres, allò que, segons deia sant Agustí en el temps de la gran unitat romana, ens fa preferir a la companyia d'un estranger la del nostre gos, que al capdavant més o menys ens entén: la llengua.

La producció d'aquest tret diferenciador, en forma més o menys latent a través de les incidències dissortades d'una nacionalitat, es ço que ha permès en aquesta hora present de redreçaments nacionals la ràpida cristallització en formes de govern ben asentades de pobles que semblaven ja per sempre esborrats: aixís Txecoslovaquia.

A la península gracies a aquest mateix signe, nosaltres podem agrupar en nacions, als distints pobles que en ella han conviut millor o pitjor des de fa segles; i tindrem quatre grups:

- a) galaic-portugués.
- b) castellà.
- c) basc.
- d) català.

Dins d'aquestes entitats espirituals n'han havut, n'hi han i n'hi hauràn sempre diferenciacions, matissos, en ço que a la llengua, psicologia i institucions administratives hom refereix. Però per gran que siga la desorientació de les gents que componen cadascuna d'aquestes agrupacions espirituals—i tants d'anys d'ensenyança tendenciosa de l'història, n'ha produït una ben fonda—ningú no podrà dir que açò que nosaltres diguem es tan sols un artífici propi d'esperits migrats. Sino una humil—per evident—realitat vital contra la que es un suïcidi anar.

Dels quatre grups nacionals que hem senyalat n'hi ha un que no té res a conquerir sino més be molt a conservar encara que visió més noble i generosa del problema deuria fer-li renunciar a un paper d'opresor que res pot dur-li de honrós. Els altres tres son encara al començament de la seua emancipació i en cadascun d'ells una part més viva ha prés la direcció del moviment, i es d'esperar que

una volta amo i senyor dels seus destins voldrà ajudar als seus germans en la desigual lluita. Portugal, allunyat de Galícia, davant l'absurda actitud de Castella, renuncià a viure dins d'Espanya, quan aquest nom va començar a esdevindre representació d'una sola nacionalitat, que volia sobreposar-se a les altres. Catalunya te avui una decisió fermíssima d'ésser allò que la seua espiritualitat li dicta. La Basconia Gran pot trobar en el seu particularisme administratiu, la major força per a sostindre's i avençar encara.

Cadascun d'aquests reduets deu ésser guia i ajust de les altres regions més febles, amb tota generositat i altruïsme, sense voler traure d'açò cap guany ambiciós, d'hegemonia temporal. Dins de cada nació, la regió més ardent, més viva durà una hegemonia espiritual que la indemnitzarà de tots els seus sacrificis.

La creació de centres nacionals de cultura, la unificació dels esforços per a gaudir d'un vehicle lingüístic major d'edat, hauràn d'ésser les tasques a realitzar pels connacionals. Deixant a banda tot allò que siga vida administrativa per a que vixca dins de la major autonomia. Ja que la tradició constant, el més típic tret a les nacions no castellanés ha sigut sempre el "self government".

Tot açò que venim diguent, ningú no podrà dir que es separatisme. Tenim ben presents en escriure, les paraules d'aquell gran patriòta català ja citat més en amunt. Ell deia que els pobles que volen consagrar els drets de nacionalitat amb la possessió d'un Estat propi, no per això hem de separar-se dels altres pobles amb qui els ha aconvoiat la història.

Tampoc nosaltres no tenim cap d'interés a balcanitzar la Península fent quatre Portugals que caiguen baix la influència de les grans potències. Però hem de dir que solament podrem viure disciplinats i contents en un Estat on com en el suís la nostra llengua i la nostra espiritualitat siguen, no tolerades, sino admeses amb tots els drets.

La conviniència dins l'Estat peninsular per que propugnem, haurà d'ésser per una alta raó de conviniència, mai per un incontrolat moviment de passió quina justificació no vejem enlloc.

Dins d'aquest Estat ibèric, quina seria la missió internatzional de cadascú? Al nostre entendre els països de parla portuguesa i castellana deurien atendre l'iberoamericanisme, mentres Basconia i Navarra mantindrien contacte amb els bascos francesos, i nosaltres tot i mantenint l'irredentisme espiritual al Baix Aragó, Ribagorça, Rosselló, l'Alguer i àdhuc als nostres sefardistes serviríem les dues grans missions que a l'Occitania i la Mediterrània ens ha marcat sempre l'història.

I d'aquesta distribució de funcions podria naixer encara una continuació de la història peninsular, interrompuda des de la fi de l'Edat Mitjana.

E. G. N.

València i juliol 1930.

Els artistes valencians a l'Exposició Nacional de Belles Arts de Madrid

II.—Escultura (Continuació)

Està tallada en caoba, amb la carn més clara que els ropatges. Jesús mostra el seu cor inflamat ab tota serenor, completament a plom el cos, i el cap dret, freda la expressió i la mirada tranquil·la. Els braços mostren amb tota naturalitat l'obertura de la túnica, i voltant el cos, el mantell i la túnica de drap gros i bast, es desfà i es torna a refer en arrugues i plecs, com en l'escultura més barròca. En el contrast ponderat entre estes dos tendències, clà-

ssica i barròca, està l'incert major d'aquesta obra.

Carmèl Vicent ha presentat una sola obra "Eva, la eterna esclava", i açò es de planyer com també ens va ésser la seua col·locació, en la mateixa porta d'entrada, lo que li donaba més caràcter decoratiu que de obra exposada. Es una mostra més de la seua manera tan interessant.

Felip Panach presenta un original retrat, "El Camao", de un tipus característic de llaurador de l'horta de València, que recorda algunes obres de Pinazo. Del mateix estil i forma, que creguem ja suficientment explotada, recordem el "Pastor del Maestrat", de Agustí Ballester i "La meua terra", de Marco.

Finalment, per a finalitzar la recensió d'obres presentades, recordarem a Pasqual Sempere, amb son "Autorretrat" (marbre) i "Onix" (fusta). Una graciós estatuetta, "Castissa", de Rafel Alemany. Un "Bust" i una "Eva", de Joan Palacios, i altres menys importants. De Lluís Benedito, en la seua especialitat d'animals, es elegant i airós el "Antilop-cavall", i graciós i dinàmic el "Gineta".

III.—Dibuix i gravat. Art decoratiu

Antoni Peiró es el cas típic del artesà hàbil—quasi artista—valencià que triomfa a Madrid. Recordem els èxits continuats de les seues exposicions allí, i encara el públic que veiem reunit front a les seues figuretes en aquesta darrera Nacional. Es prou coneguda aci la seua obra per a que anem a ocupar més espai parlant d'ella, més després de haver assenyalat lo seu èxit.

En art decoratiu hem trobat algunes obres interessants. Tal el cas de Rafel Bargues, ja premiat amb medalla de segona classe en 1926 i de tercera en 1917. Presenta tretze obretes en ivori de les que hi han algunes interessantíssimes, com Jesús, Crist, Verge de Mar, etc. Joan Giner Lloria, presenta una arqueta bicantina de fusta, amb delicades miniatures pintades i daurades.

Josep Espert i Rupert Sanchis Mora presenten dos cartells anunciadors, sense ninguna mostra de obres extraordinàries. Senyalem malgrat de tot, la concessió al segon de una medalla de tercera classe.

Hem deixat per a final de la revisió feta a pas de "linotyp", el cas de Josep Renau, tan característic, i que a tantes discussions ha donat lloc. Es volem situar respecte d'ell en un punt equidistant. Ni tant com diuen uns, ni tant poc com concedixen els altres. A pesar de la influència estrangera que tan clarament destaca en les seues obres, i de la seua entrega en cos i ànima a dites modalitats, que amenacen tancar-lo en un absolut amanerament, te dos mèrits: la seua joventut i la seua personalitat no per fer lo que fa pero sí com ho fa. Ses quatre obres que presenta "Taller" i "Retrat de Casimir Gracia" (linoleum) i "Paisatge" i "Composició" (temple), serien molt originals si no fos perque amenacen amb reproduir-se prolíficament... *per omnia saecula saeculorum*. I el perill està precisament en el *Amén*.

A. IGUAL.

ACCIÓ VALENCIANA es ven a Barcelona a la Llibreria Catalònia, plaça de Catalunya, 17.

ACCIÓ VALENCIANA es ven a Alacant a la Llibreria Cervantes, Calatrava, 13.

ACCIÓ VALENCIANA es ven a Alcoi, a la Llibreria de Just Llàcer, Sant Nicolau, 12

REVISAT PER LA CENSURA